

mista Kyiva [Adviser: From the work experience of Kyiv educators]. Kyiv: Borys Grinchenko Kyiv University Publ., 11 p. Available at: <https://don.kyivcity.gov.ua/files/2020/8/19/90.pdf> (Last accessed: 6 October 2023)

2. World Health Organization. Available at: <https://www.who.int/news-room/feature-stories/detail/scaling-up-mental-health-and-psychosocial-services-in-war-affected-regions--best-practices-from-ukraine> (Last accessed: 9 October 2023)

3. Rivne Media. Available at: <https://rivne.media/news/vivchennya-anhliyskoi-movi-v-interneti-perevahi-nedoliki-i-yak-orhanizuvati-navchannya--77855> (Last accessed: 8 October 2023)

4. Koval, O. (2023). *Samostiine navchannia ta ne adaptovani do onlainu metody vykladannia: holovni problemy ukrainskykh shkil* [Independent learning and teaching methods not adapted to online: the main problems of Ukrainian schools]. *Derzhavna sluzhba yakosti osvity Ukrainy* [The State Service for the Quality of Education of Ukraine]. Available at: <https://osvitoria.media/experience/samostijne-navchannya-ta-neadaptovani-do-onlajnu-metody-vykladannya-golovni-problemy-ukrayinskykh-shkil/> (Last accessed: 9 October 2023)

5. Ukrinform. Available at: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3730660-zakladi-osviti-v-ukraini-na-678-zabezpeceni-ukrittami-ministr.html> (Last accessed: 9 October 2023)

ЗАСТОСУВАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ

Панчишин Я., Дубницька С.

гр. ГФм-23-2

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

Наук. керівник – к.пед.н., доцент Янишин О. К.

Упровадження нових інформаційних технологій у навчально-виховний процес є важливим завданням лінгво- та медіадидактики. Фокус нашої уваги зосереджено на виявленні тих можливостей технології штучного інтелекту (ШІ), які можна застосувати у професійній підготовці майбутніх філологів-перекладачів.

Штучний інтелект – це технологія, яка перетворює всі сфери життя, інструмент, що дозволяє переосмислити спосіб інтеграції інформації, проаналізувати дані й використати отримані результати для покращення процесу прийняття рішень. ШІ на початку тридцятих років ХХІ ст. швидко поширюється у різні сфери нашого життя – від ефективного навчання до інноваційної виробничої та наукової діяльності. Вони змінюють спосіб, яким ми шукаємо інформацію, як ми спілкуємося один з одним, навіть як ми поводимося. Ця трансформація стосується багатьох областей, включаючи переклад [4].

Насамперед зупинімося на етичному аспекті введення ШІ до університетських аудиторій. Оскільки існує ризик використання нейронних мереж на шкоду людям чи без їхнього відома, на часі запровадити загальні правила. Це настільки важливо, що цього не минули навіть представники християнської церкви. Зокрема, до технологічних корпорацій ІМВ і Microsoft у розроблянні етичних принципів щодо ШІ долучився Ватикан. Встановлено, що ШІ має поважати право людей, їх конфіденційність, працювати надійно, неупереджено та прозоро. Не можна допустити нерівності, коли деякі люди знають все про всіх, але про це нікому, крім них, невідомо [5]. В Україні вже оприлюднені Рекомендації щодо відповідального та етичного використання штучного інтелекту у вищій освіті, щоб допомогти академічній спільноті адаптуватися до стрімкого розвитку технологій у світі. Визначені напрямки ефективного впровадження штучного інтелекту у навчання, викладання та дослідженнях [2, с. 1].

З розвитком ШІ з'являються ефективні пристрої та програми, які спрощують людське спілкування, зберігаючи при цьому мовне різноманіття у світі. Сьогодні системи ШІ стимулюють розвиток швидкого, якісного та мобільного перекладу, що здатен забезпечувати людський паритет [1, с. 5]. Зараз існує декілька ШІ-прив'язаних перекладачів, які допомагають розуміти різні мови. Це і добре знаний Google Translate, і значно точніший DeepL Translator. Microsoft Translator, Reverso містить словник і тезаурус, що робить його чудовим інструментом машинного перекладу. А сам ChatGPT, що здатен генерувати текст на основі підказок, зосереджений не тільки на перекладі, а й інших завданнях. Ці перекладачі, які можуть покращити мовлення й міжнародне спілкування, зараз є загальнодоступними [6].

Під час перекладу інструменти ШІ виконують значну кількість завдань: редагують тексти, управляють термінами; використовувати перевірку правопису та граматики, специфічні словники, індикатори тексту; здійснювати злиття перекладу і вихідного тексту; керувати проектами, пам'яттю перекладів і автоматизувати перекладацьку діяльність [3]. Також ШІ безпосередньо пов'язане із термінологічними базами даних, що допомагає впорядкувати текст відповідно до його теми [2]. Саме у перекладі такі інструменти допомагають швидше та чіткіше зобразити певні способи перекладу, різні синонімічні структури та виявляти потрібне [1, с. 6].

У професійній підготовці майбутніх перекладачів і філологів такі інструменти відіграють значну роль, адже з їхньою допомогою можна швидко навести велику кількість перекладів того чи іншого слова, зобразити різні варіації. Для використання таких інструментів на заняттях викладач має ознайомити здобувачів з алгоритмами та особливостями застосування програм. Водночас не можна допускати зловживання та неетичного використання нейромережі. Проте саме від студентів залежатиме, наскільки вміло вони донесуть думку тексту мовою перекладу [4].

Погоджуємося, що дозволяючи використовувати ШІ для перекладання чи пошуку кращого еквівалента, викладачеві варто розробити змішану модель оцінювання. Для кращої оцінки студентіві потрібно продемонструвати можливість самостійно добирати креативний та обґрунтований варіант перекладу слова чи речення [3].

Висновок. Важливо адаптуватися до змін та новацій та оцінювати можливості використання ШІ у професійній підготовці перекладача не як загрозу, а як допоміжний інструмент. Рекомендуємо впроваджувати його до навчання письмового перекладу. Важливо чітко дотримуватися етичних норм і виробити змішані підходи до оцінювання таких перекладів.

Література:

1. Красуля А. В., Турчина В. В. Використання інструментів штучного інтелекту: порівняльний аналіз систем автоматизованого перекладу. *Львівський філологічний часопис*. 2020. Вип. 8. С. 108–113. DOI: <https://doi.org/10.32447/2663-340X-2020-8.17>.
2. Рекомендації щодо використання штучного інтелекту у навчанні, викладанні та дослідженнях. URL : <https://www.oxsico.com/wp-content/uploads/2023/06/AI-guidelines-for-universities-UA-v1.03.pdf> (дата звернення 08.10.2023).
3. Штучний інтелект і переклад // Profalians : [вебсайт]. URL : <https://translation.profalians.com.ua/blog/shtuchnyj-intelekt-i-pereklad/> (дата звернення 08.10.2023).
4. Штучний інтелект. URL : http://librarychl.kr.ua/kn_in/informatoria/inf-shti.php (дата звернення: 08.10.2023).
5. Штучний інтелект: Ватикан розробив етичні принципи // Unian: [вебсайт]. URL: <https://www.unian.ua/science/10895198-shtuchniy-intelekt-vatikan-rozrobiv-etichni-principi.html>. (дата звернення 9.10.2023).

6. Top 10 найкращих перекладачів із штучним інтелектом // *LinguoDan*: [вебсайт]. URL : <http://surl.li/mbprk/translation.profalians.com.ua/blog/shtuchnyj-intelekt-i-pereklad/>

АНАЛІЗ МАТЕРІАЛІВ ДЛЯ НАВЧАННЯ УСНОМУ ПЕРЕКЛАДУ (НА ПРИКЛАДІ ПОСІБНИКА Т. В. ЧРДІЛЕЛІ)

Пензєва А. С.

гр. УТ-22м-1

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

Наук. керівник – к.філол.н, доцент Вотінцева М. Л.

Загалом навчання усному перекладу є досить поширеним в українських закладах вищої освіти. Часто це частина навчання перекладачів широкого профілю, коли усний переклад є лише однією зі складових навчальної програми або і взагалі факультативним предметом. Відповідно, для навчання усному перекладу існують численні навчальні програми, посібники тощо.

У нашій роботі ми розглядатимемо «Методичні вказівки щодо практичних занять з навчальної дисципліни «Основи усного перекладу» для студентів денної форми навчання зі спеціальності 035«Філологія» за освітньою програмою 035.04 «Германські мови та літератури (переклад включно)» освітнього ступеня «Бакалавр» за авторством Т. В. Чрділелі [1]. Цей матеріал було створено на кафедрі перекладу Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського і видано у 2018 р. Посібник призначений для навчання студентів IV курсу денної форми у межах дисципліни «Основи усного перекладу».

Структура посібника містить вступ, 7 практичних занять, критерії оцінювання та список літератури. У вступі прописано знання та навички, які має опанувати студент в результаті проходження курсу (це знання основних принципів усного перекладу, розрізнення його різновидів, методів перекладацького скоропису тощо, а також спроможність аналізувати та створювати усні переклади з англійської мови рідною). Критерії оцінювання студентів прописані не надто детально і зазначають лише максимальну кількість балів за певні види роботи: активність на лекціях, практичних заняттях, написання реферату та контрольних робіт, а також складання заліку; надано зразок переведення цих балів у стандартну шкалу оцінювання. Однак можна дійти висновку, що для виконання цих видів робіт студенти мають володіти знаннями та навичками, описаними у вступі до посібника.

Розглянемо структуру практичних занять більш детально.

Кожне практичне заняття присвячено кільком темам: наприклад, практичне заняття № 2 залучає такі теми, як «Специфіка абзацно-фразового перекладу», «Переклад як паралельна мовленнєва реалізація думки засобами двох мов» та «Рівні еквівалентності» [1]. Відповідно, теми найчастіше пов'язані між собою: наприклад, у практичному занятті № 5 подано основну інформацію про усні жанри мовлення, а також інструкції до роботи з окремими жанрами, такими як інтерв'ю та інформаційне повідомлення [1].

Кожне практичне заняття містить сталу структуру. Перш за все, викладено тему та мету заняття; як тема, так і мета можуть бути багатокомпонентними (наприклад, тема практичного заняття № 7 містить підтеми «Лексичні та граматичні трансформації під час перекладу», «Застосування комплексних видів трансформації під час усного перекладу» та «Особливості перекладу з аркуша», а мета – компоненти «перекладацький аналіз текстів,